

NOVI NACRT ČUDINKE, NAJDUBLJE JAME NACIONALNOG PARKA PLITVIČKA JEZERA

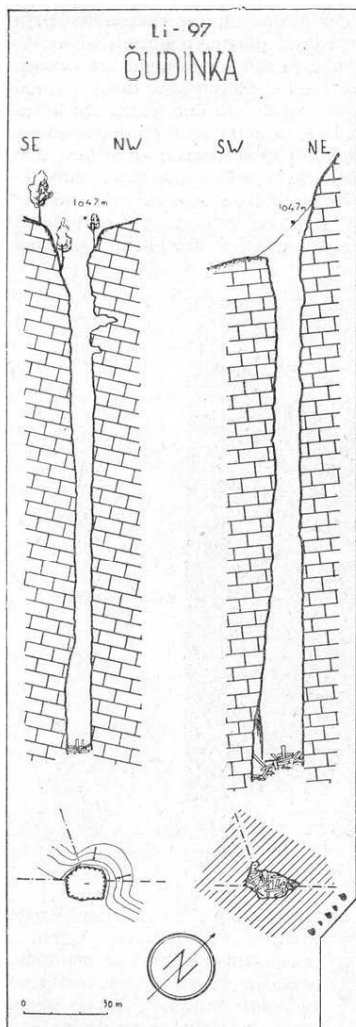
Dino Grozić

Speleološka udruga Estavela, Kastav

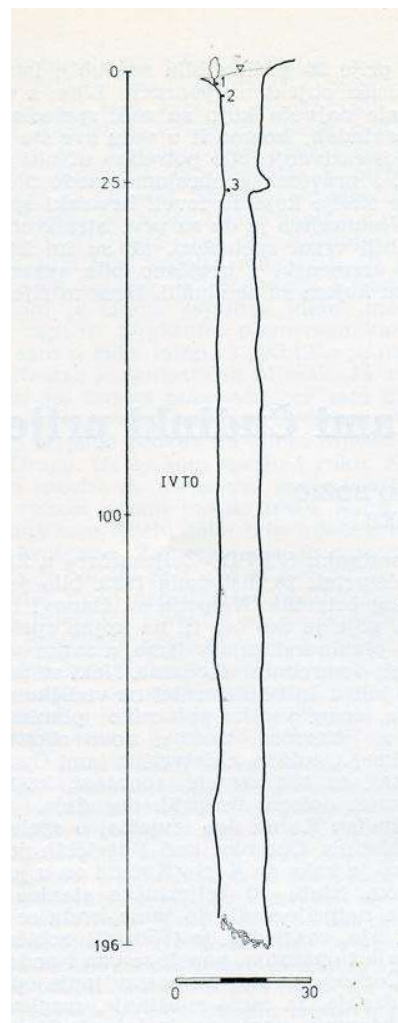

Ulaz u Čudinku | Foto: Hrvoje Cvitanović

Jama Čudinka pojavila se na „speleo-radaru“ 1952. godine tijekom istraživanja Speleološke sekcijw Planinarskog društva „Željezničar“ iz Zagreba na prostoru NP Plitvička jezera. Prvo zabilježeno spuštanje na njezino dno ostvareno je 1957. godine, prilikom ekspedicije SO PD „Željezničar“, kojoj su prethodile višegodišnje pripreme i pokušaji (Marjanac, 1956) da bi se konačno savladala tada najveća vertikala u Jugoslaviji. Topografsko snimanje tom prilikom dalo je prvi topografski nacrt Čudinke (Slika 1), s najdubljom točkom na 203 m i naznakama mogućeg nastavka ispod „prividnog“ dna, sačinjenog od trupaca upalih u jamu. Trebalo je 25 godina da se Čudinka ponovo posjeti. Ljestvice, vitlo i sajle kućne izrade (Božić, 1983) zamijenilo je uže, a 13-eročlani ekspedicijski tim zamijenio je speleo-dvojac. Tako je Čudinka posjećena 1982. godine (Kuhta, 1983) u brzinskoj akciji koja je uključivala jedno prirodno sidrište, 200 m užeta u komadu, dva bužira i 165 m prevjesa. Nada za nastavak u dubinu tada je nestala u truleži gomile balvana i lišća koji se nalaze na dnu, a dubina jame procijenjena je na temelju duljine užeta na nešto plićih 195 m te

Slika 1. | Nacrt Čudinke iz 1957 (Marjanac, 1956)

Slika 2. | Nacrt Čudinke iz 1982 (Kuhta, 1983)

Probno spuštanje u jamu Čudinku 1955. godine | Nepoznati autor

je napravljena skica s tehničkim opisom (Slika 2).

U potpunom neznanju o detaljima ičega do sada spomenutog, 39 godina kasnije, dobio sam upit Nine Kuharić bih li išao opremiti i nacrtati Čudinku na Plitvicama, u okviru biospeleološkog istraživanja kojeg Hrvatsko biospeleološko društvo (HBSD) provodi na području NP Plitvička jezera. Čudinka... Zvučalo je poznato. Tada mi je prosljedila Kuhtin članak iz 1983. godine. Pročitao sam ga s čuđenjem i zaključio da si to iskustvo svakako želim priuštiti. Izazov je ležao u tome da treba opremiti jamu koju prati glas kao „izuzetno krušljivu“, najdublju poznatu na području Plitvica,

„čarapu“ od gotovo 200 m dubine, u kojoj sve što pada, pada do dna. U tome je bila kvaka. Trebalo je u krušljivoj jami na neki siguran način pobjeći iz prevjesa u kojemu se nitko nije htio naći. Zvučalo je zabavno. Taj se poziv dogodio početkom 2021., nakon čega sam s oduševljenjem pričao poznicima o jami Čudinki i danas naizgled suludim pothvatima njezinih prijašnjih istraživača. Ta se tema pojavila i u jednom razgovoru s Jurom Šarićem (SO HPK Sv. Mihovil) koji je u svom stilu bio zabavljeno zainteresiran. I tako smo se Jure i ja u prvoj polovici svibnja 2021. našli s ekipom HBSD-ovaca na Plitvicama, spremili hrpu opreme, mislim čak i više od 20 sidrišta, spremni na priječenje u prevjesima, njihanja i razne

akrobacije... i napokon krenuli do Čudinke. Nezahvalna uloga prijevoznog sredstva zapala je Jurinu Corsu, u kojoj se pojačavanjem grijanja u kabini potpomaže ohladiti motor. Pratnju su nam činile i šerpe (Alen Kirin – Galon, Martina Pavlek, Hrvoje Cvitanović – Cvite, Tin Rožman, Iva Čupić i Lea Ružanović) koje su radile po rupama u „kvartu“. Čudina uvala, prekrasno mjesto, planovi veliki, a dan već poodmakao. Opremiti, postaviti zamke, crtati prema van. Na ulazu radimo provjeru DistoX-a koji već neko vrijeme nije bio kod mene i za koji ne znam u kojem je stanju. Rezultat – užas. Slažemo improvizirano mjesto za kalibraciju ispred ulaza, radimo kalibracijska mjerenja na mobitelu koji mi je prije nekoliko mjeseci pao sa skele i time se proglasio „mobitelom za jame“. Softver kaže da su mjerenja neupotrebljiva. Nakon bar sat vremena te zabave, odustajemo od crtanja. Sad je već bilo oko tri popodne. Počinjemo postavljati jamu; prvih 20 m stijena je užasna. Izvana izgleda kompaktno, ali lupanje kladiva otkriva ploče od nekoliko kvadrata, kao zvuk udaranja po praznom ormaru. Dok tražim mjesto za bušenje, razmišljam kako ovi prije nas i nisu bili tako ljudi s tim prevjesima. Što manje diraš ove stijene, to bolje. Ali krenulo je, Jure me prati s viškom opreme i dotjeruje liniju. Malo po malo oprema se trošila, a bježanje od prevjesa dovelo je do toga da je jama postavljena u obliku spirale, uvijek prateći polegnutiju stranu jame. Negdje na 120 m ostajemo bez špage i iz druge transportne. Vičem Juri na sidrištu iznad sebe da trebam uže iz treće transportne, na što on odgovara: „Kakve treće transportne?“ I tako je Jure, dok sam ja nešto malo prepravio i igrao se linijom, izletio iz jame i spustio treću transportnu koja je ostala ležati na ulazu kraj ruksaka. Spustili smo se na dno, malo prošvrljali, postavili zamku za faunu i razmazali sira po stijenama za masnog puža golača, za kojeg sam bio siguran da će sve sam pojesti prije nego mi izađemo van. Izašli smo. Bilo je kasno. Corsa nas je dotjerala do smještaja. Svaka joj čast. Posao nije bio dovršen. Trebalo je napraviti nacrt.

Dno 170 m ulazne vertikale | Foto: Nenad Buzjak

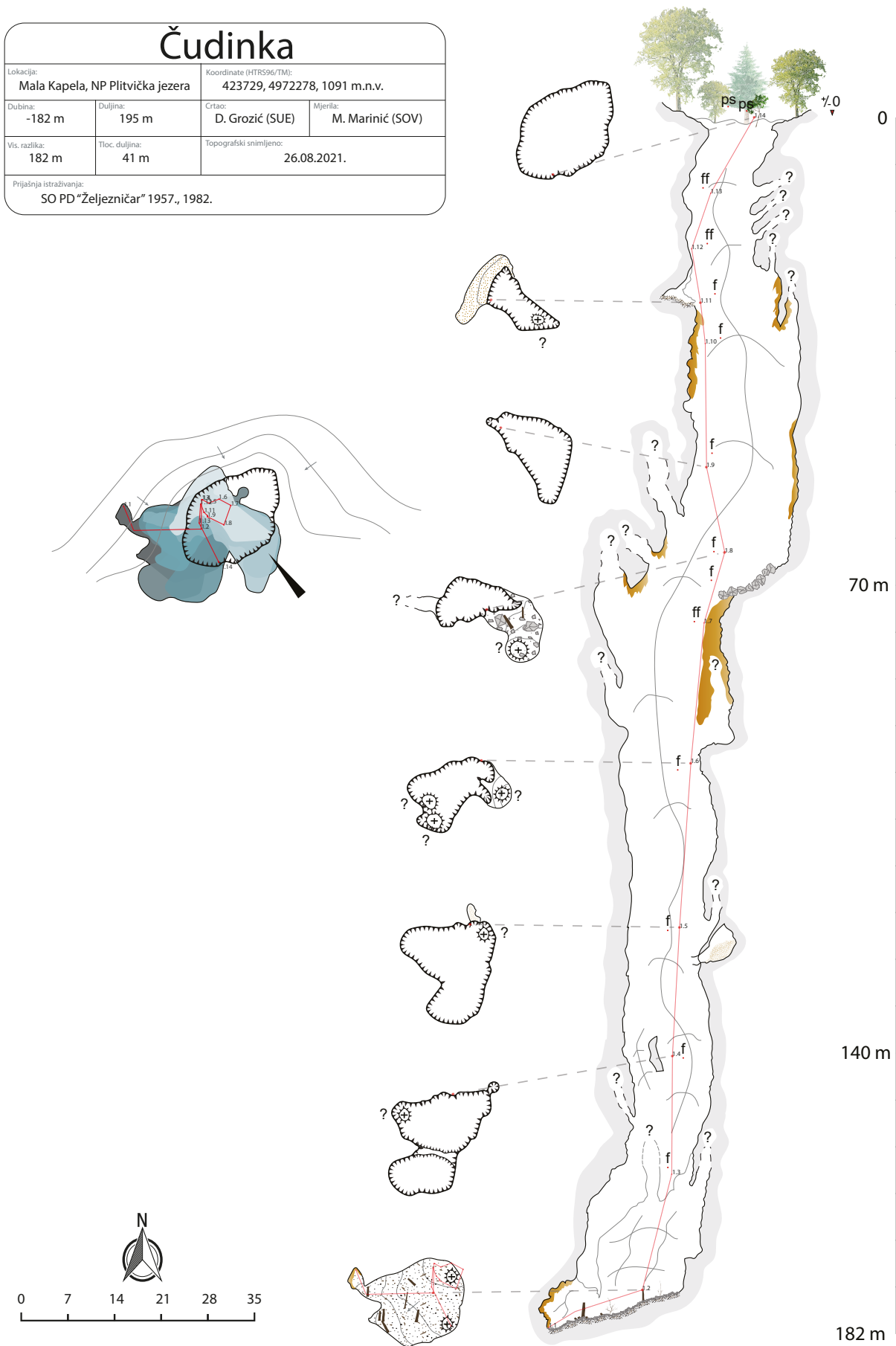
Mala dvoranica na dnu Čudinke | Foto: Nenad Buzjak

U međuvremenu, Jure je ozlijedio tetivu na prstu. Bližilo se vrijeme za drugi HBSD-ov teren na Plitvicama u kolovozu i ideja je bila postaviti živolovku tjedan dana ranije i napraviti nacrt, kako bi se jama mogla rasprijeti kad se pokupi zamka početkom rujna. Maja Marinić bila je od volje da mi se pridruži i pomogne mi s crtanjem, ali još nismo znali kako da dođemo do Čudinke. U međuvremenu je Nenad Buzjak - Buz iskazao interes da se u jamu postave termo-higro metri. I tako, jedno s drugim, složila se ekipica od nas troje u Buzovom Dusteru. Nakon odrađene korone, Buz se malo bori za dolje. Dok ga čekamo na dnu i pripremamo zamku, jama miriše na sir i ribe iz konzerve. Nosili smo bušilicu, novu, jedva korištenu, za slučaj da treba nešto preopremiti, i komad užeta za nadoštukavanje ako je linija negdje stradala. Bušilica je bila tu i za postavljanje logera, ali baterija je mrtva. Niti jednu rupu promjera 6 mm ne može izbušiti, mortus. Punu bateriju pucclala je bušilica u stajanju i transportu, još uvijek ne znamo kako, ali više ne držimo bateriju na toj bušilici. Zamka koja čeka od svibnja puna je izmeta od miševa ili puhova, a na dnu nalazimo i krepanu zmiju, možda bjeloušku, teško je reći u tom stanju. U boku dvorane na dnu nalazimo ostatke zelenog karimata, za koji sam kasnije saznao od Kuhte da je njemu pripadao. Otpuhao ga vjetar s ulaza dok su penjali van prije 39 godina, ali je bio preumoran da se spušta natrag po njega. S dna, iznad nas vidi se nebo. Još je dan. Za gore je sve išlo glatko. Crtali smo, Buz je fotkao, mi smo se igrali svjetlonoša i svi zajedno svjedočili Dopplerovom efektu kad kroz 170 m vertikalu proljeće manje i veće kamenje. Nekih tjedan dana kasnije, Branko Jalžić i Natalija Sudar odlaze u Čudinku po zamke i rasprijetaju jamu. Miš, ili puh, čija govanca su bila u prošloj zamci, pojeo je mamce u novoj zamci na dnu. Srećom, zamka u sedimentu na 30 m dubine odradila je svoje: nova i do sada nepoznata vrsta za znanost! Riječ je o dvojenogi koja je srodna rodu Haasia, troglobinotnim dvojenogama koje nalazimo samo u Dinaridima. Prve analize govore da je riječ o novoj vrsti, a moguće i novom rodu. Za opis je, kao i za mnoge druge skupine, potrebno pronaći odrasle mužjake jer se vrste razlikuju prema građi spolnih organa mužjaka (Kuharić i sur., 2022).

Topografsko snimanje Čudinke, ~-70m
Foto: Nenad Buzjak

<h1>Čudinka</h1>			
Lokacija: Mala Kapela, NP Plitvička jezera		Koordinate (HTRS96/TM): 423729, 4972278, 1091 m.n.v.	
Dubina: -182 m	Duljina: 195 m	Crtao: D. Grozić (SUE)	Mjerila: M. Marinić (SOV)
Vis. razlika: 182 m	Tloc. duljina: 41 m	Topografski snimljeno: 26.08.2021.	
Prijašnja istraživanja: SO PD "Željezničar" 1957., 1982.			

Slika 3. | Novi nacrt jame Čudinke

I tako je još jednom vrijeme napravilo svoj pomak u istraživanju Čudinke, ne kroz spremnije i vještije speleologe, već kroz primjenu modernijih i efikasnijih tehnika istraživanja. LiDAR tehnologija omogućila je korekciju koordinata ulaza, koja je odstupala za nemalih 285 tlocrtnih i 51 visinski metar (Grozić i Antonić, 2019, Marjanac, 1956). Napravljen je novi topografski snimak metodom digitalnog crtanja (Slika 3) te je izmjerena dubina Čudinke od 182 m. Efikasnijom metodom snimanja, ali i opremanjem u spiralu kroz vertikalnu jamu, omogućeno je ucrtavanje brojnih upitnika koji nisu bili ucrtani na prijašnjim nacrtima. Nažalost, većina njih izgledaju kao dolazni i ne baš perspektivni dimnjaci i uske pukotine na suprotnoj strani vertikale, ali tko zna...

Eto, ostavili smo mamac za sljedeće istraživače. Prateći dosadašnji niz, sljedeći posjet na rasporedu je za nekih pola stoljeća. Nije žurba.

► Literatura

- Marjanac, S. (1956): Izvještaj o speleološkim istraživanjima na području Velikog Javornika (Mala Kapela) u *Speleolog*, Vol. 4 No. 3-4, pp 38-48.
- Kuhta, M. (1983): Ponovno istraživanje jame Čudinke u Naše planine „Naše planine“, No. 3-4, pp. 84-86.
- Božić, V. (1983): U jami Čudinki prije 25 godina u Naše planine „Naše planine“, No. 3-4, pp. 86-88.
- Kuharić, N., i sur. (2022): Biospeleološko istraživanje u speleološkim objektima (špiljama i jamama) na području Nacionalnog parka Plitvička jezera i Natura 2000 speleološkim objektima kojima upravlja JU NP – finalni izvještaj. HBSD, Zagreb.
- Grozić, D. i Antonić, L. (2019): Katastar potencijalnih speleoloških objekata NP Plitvička jezera. Zadruga Granum Salis, Zagreb.

A new map of Čudinka, the deepest cave in Plitvička Jezera National Park

Čudinka, the deepest known cave in Plitvička Jezera National Park, was first explored and surveyed to a depth of 203 m in 1957. The second survey was done 25 years later, which recorded 195 m as the depth of the cave. It took 39 more years for cavers to visit the cave for the third time, when the latest map was made, with a total of 182 m of depth. This is an article about that.